

Наталя Сокур

доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.політ.н., доцент

Михайло Мішин

студент ОРИДУ НАДУ при Президентіві України

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

У дослідженні проводиться огляд та ґрунтовний аналіз сучасного стану справ, позитивних досягнень, можливих недоліків та перспектив дій органів публічного управління, спрямованих на досягнення суспільно значущих цілей та виконання пов'язаних з ними завдань. Викладено цілісне та модернізоване уявлення про ключові завдання сучасної публічної політики.

Акцитується увага на виявленні позитивного чи негативного впливу публічної політики на деякі сфери суспільного життя: економіка (зростання ВВП, заробітних плат, зменшення безробіття), соціальна сфера (охорона здоров'я, освіта) та соціокультурна сфера.

У сучасних умовах розвитку суспільства і держави перед Україною стоїть низка масштабних проблем, які сьогодні не повністю вирішені, а саме: створення інноваційної теорії та практики публічного управління, формування світогляду керівників нової генерації, які можуть ухвалювати ефективні рішення, аналізуючи наявний стан речей та використовуючи наявні ресурси.

Ключові слова: публічна політика; суспільне життя; реформи; стратегії; інновації.

Natalya Sokur

Associate Professor of Humanitarian and Social-Political Sciences Chair,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, PhD in Political Sciences, Docent

Mykhailo Mishyn

Bachelor student of ORIPA NAPA under the President of Ukraine

PUBLIC POLICY: TODAY'S CHALLENGES

The study provides an overview and thorough analysis of the current state of affairs, positive achievements, possible shortcomings and prospects of public administration bodies actions aimed at achieving socially significant goals and tasks related to them. The author presents a holistic and modernized view of the modern public policy key tasks.

Emphasis is placed on identifying the positive or negative impact of public policy on some spheres of public life: economy (GDP growth, wages, unemployment reduction), social sphere (health care, education) and socio-cultural sphere.

In the current conditions of society and state development, Ukraine faces a number of large-scale problems that are not fully resolved today, namely, the creation of innovative theory and practice of public administration, the formation of a new generation of leaders who can make effective decisions, analyzing the current situation and using existing resource.

Formation of civil society, development of the rule of law, the need to neutralize negative trends, increasing pressure on government agencies from society, the need to form the principles of public policy in Ukraine require understanding of complex mechanisms of public activity.

Global risks that threaten the world have created new challenges in the field of public policy as a form of political process implemented in public space, supported by information and communication resources and represented by a set of transparent vertical and horizontal interactions of its participants.

A feature of modern political processes is a significant increase in the demands that society places on the political system, which encourages the state to transfer some functions to other, non-state, actors, who are increasingly involved in processes of policy development aimed at ensuring public interests and objectives.

Requests for public policy in Ukraine are due to the fact that many interest groups have a real opportunity to participate in shaping the political agenda, to influence the process of development and implementation of political decisions and together with all participants to build a complex network of relationships.

Key words: public policy; public life; reforms; strategies; innovations.

Постановка
проблеми

В умовах перетворень, які здійснюються в нашій державі, виникає необхідність запровадження нових сучасних форм управління в публічному секторі. Задля майбутнього пошуку варіантів поліпшення системи необхідно мати чітке уявлення про стан справ, проблеми та пріоритетні напрями діяльності органів публічного управління, спрямованих на досягнення позитивних результатів у різних сферах

життя суспільства. Старі способи управління, що базувались на широкому застосуванні владних повноважень, командах, наказах, жорсткому адмініструванні, відходять у минуле, пріоритетом є демократична, інноваційна, стратегічна діяльність об'єктів публічної політики.

© Сокур Н.В., Мішин М.М., 2021.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проведено детальний аналіз актуальних наукових робіт провідних науковців у сфері публічної політики: Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурміна, В. А. Ребкала, А. О. Кожушка, А. В. Андреева,

В. П. Якобчука, Є. І. Ходаківського, І. Л. Литвинчука, О. Л. Сіделковського та інших. Здійснено перегляд соціологічних досліджень, зокрема соціологічної служби Центру Разумкова та Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва».

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на те, що в державі здійснюються законодавчі перетворення, розроблено стратегічні плани міністерств та інших органів виконавчої влади, все ж таки залишаються невіршеними питання про ефективність рішень при виробленні та формуванні публічної політики. Крім цього, брак системних та стабільних успіхів

у провадженні дієвої публічної політики зумовлює потребу в подальшому якнайширшому вивченні цього питання.

Мета

Метою статті є визначення сучасного стану розвитку публічного управління в Україні як взаємодії інституцій державної влади, місцевого самоврядування та інституцій громадянського суспільства, що організовані на правових засадах з метою реалізації інтересів суспільства та держави.

Зосереджується увага на виявленні позитивного чи негативного впливу публічної політики на різні сфери суспільного життя.

Виклад основного матеріалу

Заходи держави у сфері соціальної політики покликані забезпечити ключові права, гарантовані Конституцією України: на життя, безпечні умови праці, житло, освіту, медичну допомогу, соціальне забезпечення

та сприятливе навколишнє середовище. Визначальні пріоритети стратегії соціального розвитку, державної економічної та соціальної політики передбачені розділом II Конституції України. Серед таких положень, зокрема: ст. 43. (Кожен має право на працю, що включає

можливість заробляти собі на життя працюю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується); ст. 46. (Громадяни мають право на соціальний захист); ст. 48. (Кожен має право на достатній життєвий рівень); ст. 49. (Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування); ст. 53. (Кожен має право на освіту) та інші.

Активна й виважена економічна політика повинна стати основою зміцнення в Україні середнього класу як основи політичної стабільності суспільства, зміцнення демократичних принципів його організації, що є запорукою існування громадянського суспільства. Стабільне, здорове громадянське суспільство XXI століття має такі базові характеристики: толерантність, довіра до ближнього, взаємодопомога, солідарність, такт, ввічливість та інші важливі повсякденні речі. В сучасній соціальній теорії вони часто позначаються терміном «соціальний капітал». Громадянське суспільство – це не лише мільйони громадян, які люблять свою країну, турбуються її проблемами та здійснюють чіткий контроль за діями влади. Важливою складовою такого суспільства є практики толерантного співіснування різних політичних та культурних відмінностей. Ключова задача сучасної публічної політики є забезпечення існування та зміцнення середнього класу як основи громадянського суспільства та підтримка рівноваги у суспільстві на основі спільних цінностей та демократичних принципів.

Важливим показником успішності заходів публічної політики є показники довіри громадян до певного інституту влади. Сучасне об'єднане суспільство повинно контролювати свою владу, починаючи із сільської громади – таким чином відбуватимуться реальні зміни, та органи державної влади та місцевого самоврядування зможуть скоригувати свою політику відповідно до очікувань та зауважень суспільства. Цікаво ознайомитись з результатами соціологічного дослідження, проведеного центром Разумкова у липні 2020 року. Опитаним громадянам було поставлене запитання: «Якою мірою Ви довіряєте таким соціальним інститутам? %»

Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва з 3 по 9 липня 2020

Довіра до деяких ключових соціальних інститутів (липень 2020 р.)

	Зовсім не довіряю	Скоріше не довіряю	Скоріше довіряю	Повністю довіряю	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри*
Президент України	20.1	28.9	34.5	9.9	6.7	-4.6
Верховна Рада України	31.7	43.4	16.6	2.0	6.4	-56.5
Уряд України	32.1	39.9	19.2	1.9	7.0	-50.9
Державний апарат (чиновники)	36.5	41.2	13.3	1.4	7.5	-63.0
Збройні сили України	11.0	17.0	48.9	16.3	6.9	37.2
Національна Поліція	18.8	39.1	28.4	4.6	9.1	-24.9
Суди (судова система в цілому)	43.5	34.0	10.4	1.3	10.8	-65.8
Політичні партії	30.7	40.2	12.6	2.6	13.9	-55.7
Громадські організації	12.2	24.0	41.0	5.9	16.8	10.7

*Різниця між часткою тих, хто довіряє, і тих, хто не довіряє

року методом інтерв'ю «обличчям до обличчя» за місцем проживання респондентів. Було опитано 2022 респонденти віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення за основними соціально-демографічними показниками. Теоретична похибка вибірки (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3 % з імовірністю 0,95 [1].

Дане дослідження підтверджує факт наявності тотальної недовіри суспільства до найважливіших інститутів держави. Найбільшою недовіра є до державного апарату (чиновництва) взагалі, що свідчить про суттєві недоліки у реалізації політики та відсутність адекватної реакції влади на проблеми суспільства.

Більшість сучасних науковців вважають, що найважливішими заходами щодо впливу публічної політики на економічні процеси є – стримування інфляційних процесів, підвищення зайнятості та зменшення безробіття, удосконалення форм і систем оплати праці, розвиток інвестицій, стабілізації грошового обігу, розвиток конкуренції, зменшення монополій, покращення індексу людського розвитку. Таким чином, в умовах посилення публічності і реалізації стратегічних цілей суб'єктами публічної політики, окрім власне державних органів, органів законодавчої, виконавчої та судової влади, центральних та місцевих органів самоврядування повинні стати, громади, об'єднання підприємців, освітян та науковців, неурядові організації, метою яких неодмінно є спільне забезпечення нормального функціонування економіки.

Верховна Рада України – вищий законодавчий орган України, до компетенції якого належать прийняття законів, постанов, інших законодавчих актів та контроль за їх виконанням. В умовах зростання публічності повинен забезпечити визначення основ державної економічної політики, пріоритетні цілі державного регулювання в бюджетній, податковій, грошовій, кредитній сферах, а також у зовнішній економіці.

Прямий вплив на соціально-економічний розвиток країни мають цілий ряд профільних міністерств і не тільки: Міністерство розвитку економіки розвитку торгівлі та сільського господарства України, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України, Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство енергетики України, Міністерство фінансів України, Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України тощо. Серед міністерств ключова роль належить Мінекономіки, основними функціями якого є: участь у розробці та реалізації соціально-економічних стратегій, визначення пріоритетів розвитку економіки країни, розробка програм соціально-економічного розвитку, впровадження інноваційної та структурованої політики, участь у розробці заходів соціальної, зовнішньоекономічної, фінансової політики, координація зусиль інших міністерств і служб на основі Законів України, постанов уряду, указів та розпоряджень Президента України.

Варто зазначити що публічний вплив на економічну політику таких інституцій як Антимонопольний комітет, комітет з питань регуляторної політики, фонд держав-

ного майна, комісію з цінних паперів та фондового ринку – недостатній. Одним із центральних органів державного регулювання економіки та основним публічним органом є Національний банк України, який в умовах децентралізації фінансових ресурсів збільшує свою присутність у громадах, забезпечує користування не тільки матеріальними ресурсами, але й здійснює управління та адміністрування місцевими бюджетами, допомагає виконувати державні регіональні програми в цілому [2].

Болоче вдарила по економіці і пандемія Covid-19. Унаслідок коронакризи українська економіка, за оцінками НБУ, скоротилася на 4,4 % у 2020 році. Однак, падіння виявилось значно меншим, ніж очікувалося на початку пандемії. Порівнявши нашу економічну ситуацію з такою в інших країнах, можна зазначити, що Україна доволі непогано пройшла цю світову кризу. Найважчий для економіки II квартал 2020 року приніс багатьом підприємствам збитки та неясні перспективи майбутнього, відтак багато громадян втратили роботу або ж частину заробітку. На піку кризи рівень безробіття в Україні сягнув 10 %. Згодом ситуація поліпшилася. Після пом'якшення карантинних обмежень бізнес помітно поживався. Частково відновили роботу більшість підприємств сфери послуг: ресторани, готелі, салони краси та перукарні, кіно та театри тощо. У результаті безробіття почало скорочуватися. Проте це відбувається доволі повільно.

Кожного кварталу Національний банк робить економічний прогноз і публікує його у документі під назвою Інфляційний звіт. Це об'ємний документ, який містить багато корисної інформації, але зрозумілої здебільшого для спеціалістів: аналітиків та економістів. Зрозуміліші економічні підрахунки стають коли вони зрозуміло візуально представлені. За матеріалами Інфляційного звіту НБУ за січень 2021 року, що незважаючи на негативний вплив пандемії та усіх її обмежень, прогноз зростання економіки (темпи зростання ВВП) – позитивний. Прогноз, щодо зростання доходів громадян та реальних зарплат у 2021 році також позитивний. Безробіття скорочуватиметься, проте досить повільно. Підприємства все ще обережно підходять до найму нових працівників, коли пандемія шкодить їх бізнесу [3].

У сфері охорони здоров'я визначається такі ключові напрямки розвитку та цілі: зниження захворюваності та смертності різних груп населення, продовження середньої тривалості життя, довголіття і соціальної активності людини, оновлення системи профілактики різноманітних захворювань та реабілітації осіб, які втратили здоров'я. Ключовими «гравцями» у реалізації публічної політики в сфері медицини є органи виконавчої влади. Вони в межах своєї компетенції розробляють програми і прогнози в сфері охорони здоров'я, визначають обґрунтовані державні стандарти, опікуються матеріально-технічним, кадровим та фінансовим забезпеченням медичних закладів [4, с. 118].

У процесі здійснення медичної реформи, впровадженні певних заходів щодо протидії епідемії Covid-19 відчувається брак ефективного діалогу між владою і працівниками охорони здоров'я та громадянським суспільством. Виключення працівників охорони здоров'я з процесу формування публічної політики не дає змогу владі розробляти та здійснювати ефективні з реформування медичної галузі.

Прогнозування темпів зростання ВВП на 2021-2023 рр.

Неодмінно, сфера освіти є об'єктом тісної взаємодії між політикою та суспільством. Від заходів у цій сфері залежить успіх трансформацій у суспільстві та державі в цілому. У сучасних умовах особливо актуальним стає необхідність розробки нових підходів до реформування освіти.

Публічна політика в сфері освіти має певні особливості. Першою і найголовнішою з них є наявність значної кількості проблем, що присутні в даній сфері. В Україні значна кількість закладів, які надають певні освітні послуги та недостатня якість навчального процесу призвела до дисонансу у зовнішньому і внутрішньому змісті освіти. Втручання держави у сферу освіти за допомогою механізмів прямого управління не може вирішити дану проблему. Однак, заходи із стимулювання здорової конкуренції між закладами освіти сприяють поліпшенню якості освіти. Тоді держава шляхом адміністрування лише встановлює так звані «правила гри» для учасників процесу.

Другою особливістю сфери освіти як об'єкта публічної політики є її зв'язок із багатьма важливими сферами життя суспільства. Завдяки освіті різні сфери життя

насичуються фахівцями, таким чином задовольняються потреби суспільства та забезпечується економічна стабільність. Для повноцінних змін у цьому напрямку необхідно підвищувати якість освіти.

Третьою особливістю є багатоступеневість системи освіти. Звичайно, що здійснюючи публічне управління в цій сфері, держава в особі органів публічної влади (виконавчої влади та місцевого самоврядування) поступово впроваджує новітні стандарти та стратегії на всіх рівнях освіти [5, с. 149–150].

У системі розробки та впровадження нових стандартів та стратегій провідне місце посідають такі заходи у системі вищої освіти. Отримавши змогу ознайомитися із стратегією розвитку вищої освіти на 2021-2031 рр. проведено аналіз сильних і слабких сторін розвитку вищої освіти в Україні [6, с. 32–34].

Слабкі сторони розвитку вищої освіти є потенційними викликами для публічної політики, які потребують якнайскорішого вирішення. Адже від успішності дій в сфері освіти залежить подальший успіх держави в усіх можливих напрямках.

Сильні і слабкі сторони розвитку вищої освіти в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
Розгалужена мережа закладів вищої освіти, орієнтована на надання освітніх послуг у масовому масштабі, диверсифікована освітня пропозиція	Недосконала нормативно-правова база функціонування системи вищої освіти
Наявність університетів світового класу	Слабка й асиметрична інтеграція до світового освітньо-наукового простору
Достатня кількість висококваліфікованих науково-педагогічних працівників, здатних забезпечити динамічний інноваційний розвиток системи вищої освіти	Наявність значної кількості неконкуретоспроможних закладів вищої освіти
Низка наукових шкіл, що продукують наукові результати світового рівня	Низький рівень залученості учасників освітнього процесу до наукової та інноваційної діяльності
Спадкоємність методик викладання та дослідницьких традицій поряд із упровадженням кращого світового досвіду	Низький рівень вмотивованості, у т.ч. оплати праці викладачів і співробітників закладів вищої освіти
Прозорі процедури доступу до вищої освіти, що здобули підтримку суспільства	Застаріле матеріально-технічне забезпечення закладів вищої освіти та слабка практична підготовка фахівців у закладах вищої освіти
Стійкий попит і високий рівень охоплення населення вищою освітою	Невідповідність кваліфікації випускників вимогам ринку праці та відсутність прогнозування потреб економіки країни у фахівцях відповідної кваліфікації

Управління культурою в Україні має на меті підтримку та розвиток національної культури держави, зважаючи на пріоритети публічної політики в цій сфері. Ними послідовно визначається орієнтація державного впливу на культурні процеси з точки зору формування національної єдності громадян України як сучасної нації, яка долучена до загальносвітових трендів розвитку культури.

Культурна політика, за визначенням В. А. Ребкала, А. О. Кожушка – публічний політичний процес у сфері культури, науки, освіти, мистецтва, діяльності культурно-освітніх установ, засобів масової інформації, організації дозвілля, який визначає завдання та стратегію культурного розвитку, основні принципи, методи і засоби регулювання культурних процесів у суспільстві. Встановлює засади: регулювання суспільних відносин у галузі історико-культурної спадщини, охорони та реставрації пам'яток історії і культури; формування інфраструктури сфери культури, забезпечення бюджетного фінансування (державних музеїв, театрів, архівів, бібліотек, консерваторій, кіностудій, концертних залів); охорони авторських прав науково-технічної та художньої творчості; регулювання громадського теле- і радіомовлення [7, с. 78].

Згідно із Законом України «Про культуру» (ст. 3) основними засадами публічної політики України у сфері культури є: визнання культури одним з основних факторів самобутності українського народу; громадян України всіх національностей; сприяння створенню єдиного культурного простору України, збереженню цілісності культури; захист і збереження культурної спадщини як основи національної культури, турбота про розвиток культури; сприяння утвердженню гуманістичних ідей, високих моральних засад у суспільному житті; забезпечення свободи творчості, захист прав інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав; гарантування прав громадян у сфері культури та інші [8, с. 211–212].

Моделі культурної політики

Тип моделі	Сутність моделі
Патерналістський	Регулювання культурних процесів на основі виключно державного забезпечення фінансових потреб сфери культури
Ліберальний	Регулювання культурних процесів на основі ринкових принципів функціонування сфери культури
Інтегральний	Поєднання форм державного протекціонізму та ринкових відносин у культурі

Політична підтримка реформи культурної політики продовжується. У результаті ухваленого у 2017 році «Закону про Український культурний фонд», що включав низку принципів, сформульованих громадянським суспільством. Частина українських дипломатів на чолі з колишніми міністрами закордонних справ України Андрієм Децицею та Павлом Клімкініним доклалися до створення Українського інституту. Важливим кроком стало також ухвалення нового закону «Про конкурсне призначення керівників державних закладів культури»,

прийнятий у 2016 році. Закон задовольнив запит громадянського суспільства на зміни у цій сфері і закінчив негативні практики десятилітнього автократичного керівництва закладами культури. Внаслідок дії цього закону до управління багатьма закладами прийшло нове покоління сучасних менеджерів-новаторів, однак зафіксовано багато випадків опору нововведенням.

У 2020 році Український культурний фонд, Міністерство культури та парламентський комітет разом підготували зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, які полегшили б процедуру використання коштів закладами культури. Проте ці зміни наразі ще не проголосовані парламентом. Також ухвалений Закон для підтримки культури і креативних індустрій. Зазначається, що він полегшить надання культурних послуг та допоможе культурним установам працювати більш ефективно.

Головним недоліком політики у сфері культури є тотальна відсутність фінансового забезпечення. Пандемія Covid-19 тільки підкреслила цю проблему. Держава намагається допомогти закладам культури, однак треба признати, що цих зусиль недостатньо, щоб хоча б мінімально забезпечити потреби даної сфери суспільного життя. У 2020 році вперше запрацювала програма інституційної підтримки через гранти Українського культурного фонду та Українського інституту книги. Мінкульт разом Мінфіном напрацьовує спрощення користування державною програмою кредитування 5–7–9 % для бізнесу в Україні. Це робиться для того, щоб культурні заклади та креативна економіка змогли активно долучитися програми в період карантину [9].

Висновки

Отже, ключовими завданнями сучасної публічної політики є досягнення суспільної згоди з усіма учасниками політичних процесів. Індикатором успішності публічної політичної системи є здатність своєчасно виявити проблеми з розвитком суспільства, проаналізувати причини їх виникнення знайти шляхи розв'язання та найголовніше – не допустити повторення певних помилок у майбутньому. Ефективне вирішення проблем у сфері публічної політики здійснюється у 3 кроки: приймаються рішення, спрямовані на вирішення проблеми, створюється механізм реалізації цих рішень та розробляється відповідний інструментарій.

На даний момент відсутня довіра між суспільством та ключовими політичними інституціями. Багато позитивного зроблено у сферах економіки, охорони здоров'я, освіти та культури. Є і суттєві недоліки, через які, на жаль, не всі досягнення виглядають так яскраво. Окрема увага присвячується впливу пандемії на досліджувані сфери суспільного життя. На реалізацію певних сучасних стратегічних цілей необхідний деякий час. Результати політичних дій неодмінно відобразяться на суспільстві, а суспільство симетрично позитивно або негативно відреагує на заходи провідних агентів змін.

Література.

1. Початок нового політичного року: довіра до соціальних інститутів (липень 2020р.). Соціологічне дослідження. Разумков центр. 4 вересня 2020 р. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamyk/sotsiologichni-doslidzhennia/pochatok-novogo-politychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-lypen-2020r> (05.05.2021)

2. Якобчук В. П., Ходаківський Є. І., Литвинчук І. Л. Роль публічного управління у формуванні нової моделі державного регулювання економіки. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. Дніпро: Видавництво ТОВ «ДКСЦентр», № 1, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5375> (05.05.2021)

3. Національний банк України. Новини. Просто про економіку (за матеріалами Інфляційного звіту за січень 2021 року). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-za-materialami-inflyatsiynogo-zvitu-za-sichen-2021-roku> (05.05.2021)

4. Сіделковський О.Л. Суб'єкти формування та реалізації публічної політики у сфері охорони здоров'я: наук.-практ. юридичний журнал «Публічне право». Бровари: Друкарня ФОП Кандиба Т.П., № 1 (37), 2020. 208 с. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/37/pdf/pp-2020-37-10.pdf> (05.05.2021)

5. Андреев А.В. Сфера освіти як об'єкт публічного адміністрування. *Науковий вісник Дніпр. держ. ун-ту внутр. справ*. 2015. № 3. 477 с. URL: [file:///C:/Users/admin/Downloads/Nvdduvs_2015_3_22%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/Nvdduvs_2015_3_22%20(1).pdf) (07.05.2021)

6. Про вдосконалення вищої освіти в Україні: Указ Президента України №210/2020 від 03.06.2020 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (07.05.2021)

7. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2018. 224 с. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/28/files/2b45f71c-e57f-4f36-acc4-63fef4e1117c.pdf> (08.05.2021)

8. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ: НАДУ, 2014. 448 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/9fa81bc0-991f-47e7-817d-a853b8627f97.pdf

9. Інформаційний сайт Черкаської обласної державної адміністрації. «Держава підтримує заклади культури під час карантину». URL: <https://ck-oda.gov.ua/kultura/derzhava-pidtrimuye-zakladi-kulturi-pid-chas-karantinu-oleksandr-tkachenko/>

References.

tsialnykh instytutiv (lypen 2020r.). Sotsiologichne doslidzhennia. Razumkov tsentr. 4 veresnia 2020 r. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/pochatok-novogo-politychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-lypen-2020r> (05.05.2021)

2. Yakobchuk V. P., Khodakivskiy Ye. I., Lytvynchuk I. L. Rol publichnoho upravlinnia u formuvanni novoi modeli derzhavnoho rehuliuвання ekonomiky. *Elektronnyy zhurnal «Efektyvna ekonomika»*. Dnipro: Vydavnytstvo TOV «DKSTsentr», № 1, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5375> (05.05.2021)

3. Natsionalnyi bank Ukrainy. Novyny. Prosto pro ekonomiku (za materialamy Inflyatsiynoho zvituzha sichen 2021 roku). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-za-materialami-inflyatsiynogo-zvitu-za-sichen-2021-roku> (05.05.2021)

4. Sidelkovskiy O.L. Subiekty formuvannia ta realizatsii publichnoi polityky u sferi okhorony zdorovia:

nauk.-prakt. yurydychnyi zhurnal «Publichne pravo». Brovary: Drukarnia FOP Kandyba T.P., № 1 (37), 2020. 208 s. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/37/pdf/pp-2020-37-10.pdf> (05.05.2021)

5. Andreiev A.V. Sfera osvity yak ob'iekt publichnoho administruvannia. *Naukovyi visnyk Dnibr. derzh. un-tu vnutr. sprav*. 2015. № 3. 477 s. URL: [file:///C:/Users/admin/Downloads/Nvdduvs_2015_3_22%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/Nvdduvs_2015_3_22%20(1).pdf) (07.05.2021)

6. Pro vdoskonalennia vyshchoi osvity v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy №210/2020 vid 03.06.2020 r. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (07.05.2021)

7. Publichne upravlinnia : terminol. slov. / uklad. : V. S. Kuibida, M. M. Bilynska, O. M. Petroie ta in. ; za zah. red. V. S. Kuibidy, M. M. Bilynskoi, O. M. Petroie. Kyiv: NADU, 2018. 224 s. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/28/files/2b45f71c-e57f-4f36-acc4-63fef4e1117c.pdf> (08.05.2021)

8. Derzhavna polityka : pidruchnyk / Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy ; red. kol. : Yu. V. Kovbasiuk (holova), K. O. Vashchenko (zast. holovy), Yu. P. Surmin (zast. holovy) [ta in.]. Kyiv: NADU, 2014. 448 s. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/9fa81bc0-991f-47e7-817d-a853b8627f97.pdf

9. Informatsiinyi sait Cherkaskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. «Derzhava pidtrymuie zaklady kultury pid chas karantynu». URL: <https://ck-oda.gov.ua/kultura/derzhava-pidtrimuye-zakladi-kulturi-pid-chas-karantinu-oleksandr-tkachenko/>